Marea
Adunare Națională
întrunită la
Alba-Iulia
în ziua de
1 Decemvrie 1918

Tip. F. C. F. 992-928.

Marea
Adunare Naţională

întrunită la

Alba-Iulia

în ziua de

1 Decemvrie 1918

Acte şi documente.

ANTECEDENȚE

Pe urma succeselor tot mai stabile ale Antantei din vara anului 1918 pe frontul din Nordul Franței, cari succese se reflectau cu putere elementară asupra situației interne din monarhia austro-ungară, terorismul exercitat de autoritățile austriace și ungare asupra popoarelor subjugate din acea monarhie, începu să obosească.

In măsura acestei slăbiri a trufiei austro-maghiare se ridica iresistibil curajul popoarelor stăpânite, îndreptat spre scuturarea jugului milenar.

Cedând impulsului general, ce se manifesta în sânul poporului românesc din Transilvania, Banat și părțile ungurene, Comitetul executiv al Partidului Național Român, intrunit în ziua de 12 Octomvrie 1918 în Oradea-mare, a luat măsuri pentru emanciparea definitivă a neamului românesc din aceste provincii, stabilind textul declarațiunei, ce avea să fie cetită de unul dintre deputații naționali în Dieta din Budapesta.

Acea declarație, prin care poporul românesc din aceste ținuturi dădea de știre tuturor, că înțălege să se folosească de dreptul de autodeterminare, a fost cetit în ziua de 18 Octomvrie 1918 de deputatul Dr. Alexandru Vaida-Voevod în parlamentul ungar.

Tot din ședința sa ținută la Oradea-mare în 12 Octomvrie 1928, Comitetul executiv al Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria a esmis din sânul său o comisiune de 6, care avea însărcinarea a sta în permanență, urmărind cu atențiune desfășorarea evenimentelor și îndată-ce ar obveni necesitatea d-a se lua vre-o decizie, să ia dispoziții pentru convocarea plenului Comitetului executiv al partidului.

Intorsăturile mari, ce zilnic se înregistrau în situația internă a Ungariei dela 18 Oct. 1928 încoaci, au adus cu sine, că cei 6 esmiși ai Comitetului Național s-au întovărășit la moment dat cu 6 esmiși ai social-democraților români din Budapesta sub numirea de „Mare Sfat Național Român" și acest organ nou a și funcționat ca atare vreme de câteva zile.

Mutat însă în scurt la Arad acest „Mare Sfat", ceilalți membri ai Comitetului executiv au reclamat dreptul lor și astfel „Marele Sfat" a recunoscut, că el constă de drept din cei 36 membri al Comitetului și din 6 social-democrați români.

In aceasta compoziție a sa a decis acest „Mare Sfat" la 5/18 Noemvrie 1918 convocarea Marei Adunări Naționale la Alba-Iulia pentru ziua de 1 Decemvrie nou 1918.

Proces verbal

al Marei Adunări Naţionale a Poporului Român din Transilvania, Banat şi Părţile Ungurene, ţinută Duminecă, în 1 Decemvrie 1918 la Alba-Iulia în sala cercului militar din cetate.

Delegaţii convocaţi prin manifestul din 7/20 Noemvrie 1918 al Marelui Sfat Naţional Român din Arad, după-ce au luat parte la slujbile d-zeeşti, împreunate cu chiemarea Duhului Sfânt, în cele două biserici româneşti ale oraşului, — s-au întrunit în număr complet în sala destinată pentru decurgerea adunării.

La ora 10 şi jumătate convocatorul *Dr. Ştefan C. Pop*, ca preşedinte al Marelui Sfat Naţional Român din Arad, ia cuvântul. D-sa rosteşte următorul discurs:

Onorată Adunare Naţională!

Marele Sfat Naţional, în şedinţa sa din 2/15 Noemvrie, a hotărît convocarea marei Adunări Naţionale a naţiunii române din Ungaria şi Transilvania. De loc mai potrivit am aflat Alba-Iulia, această Meccă a neamului românesc.

In anul 1914 s'a început războiul năpraznic şi nu era minte omenească, care şi-ar fi putut închipui mărimea, ce avea să şi-o ia acest război.

Noi am văzut-o: Românii noştri, cum au plecat dela vatra lor părintească. Noi am văzut-o, că ni s'au dus tânărul şi bătrânul, şi apoi, dacă a mai rămas cineva şi a mai avut o păreche de boi, ori o păreche de cai, a fost luat să fie trimis la hotarele Galiţiei, ori în Polonia rusească, să facă serviciu cu vitele sale, şi cine n'a avut nici boi, nici cai, în sfârşit şi acela a trebuit să plece, să se ducă. (Voci: Aşa-i!). Acasă au mai rămas mamele pline de jale şi de lacrimi, şi noi nu ştiam ce se întâmplă în jurul nostru. Auziam numai dela vecinii noştri despre Volhinia, Polonia şi altele.

Soldaţii şi oamenii noştri ne întrebau:

„Ce-i Domnilor? Drept e, că România ţine cu noi, şi că ni se vor împlini toate dorinţele? Drept e, ce ne spun ofiţerii?“

S'a început războiul cu minciuni (Aşa-i!) s'a continuat cu cele mai sfruntate minciuni şi înşelăciuni (Aşa-i!)

Când ziceam noi în casa ţării şi aici acasă când li-am strigat: „Staţi, nu fiţi atât de nemiloşi, vedeţi cum curge sângele miilor de jertfe ale neamului nostru: —, ni s'a răspuns: „Ce vă făliţi, că nu voi, ci armata maghiară a secerat gloriile cele mari!“

Cedăm, ziceau ei, că ţăranul vostru este de omenie şi luptă cinstit, însă voi, popilor, voi inteligenţă, voi învăţătorilor, voi sânteţi trădători, voi aţi trimis în ţara românească pe Lucaci şi pe Goga, voi aţi subminat temelia poporului. Cu toate că numai atunci s'a început războiul, totuş mai ales în părţile Bănatului,

au fost închişi, au fost târâţi şi internaţi sute şi sute de intelecuali români (întreruperi în adunare: Trăiască bănăţenii! Trăiască internaţii!)

Aceasta, fraţilor, a fost numai începutul vremurilor, cari au urmat. Când a venit cea mai frumoasă şi cea mai fericită zi a mamei noastre, România, (furtuni de strigăte: Trăiască România, aplauze repeţite, Trâiască, prelung şi repeţit, s'auzim!) când unii înţelepţi fraţi ai noştri n'au putut suferi durerile fraţilor din Transilvania, Ungaria şi Bănat (Trăiască!) ei au trecut munţii să ne salveze, să ne scoată din robie (Trăiască!) Cu acest termen se începe Golgota neamului românesc. (Aşa-!) Să nu credeţi însă, fraţilor, că nu suntem conştii să dăm partea leului scumpei noastre Românii, pentrucă jertfele, pe care le-a adus România, sunt atât de mari în proporţii cu jertfele, care le-am adus noi, încât cu pietate şi cu smerenie trebuie să ne închinăm acelor factori, cari au venit în ajutorul nostru.

Ce s'a întâmplat aici acasă, fraţilor, toţi o ştiţi: voi preoţi, dascăli, cari aţi fost purtaţi printre suliţi. Este Golgota neamului nomânesc, este Clujul blăstămat unde mii şi mii de suflete (o voce în adunare: Cinci mii!) au suferit suferinţe de martiri. Dar nici voi Mărginenilor, cărora vi-s'a răpit averea, n'aţi fost mai pre jos. Nu s'au mulţumit numai cu viaţa noastră. Cheltuielile cele mari ale unui războI nebun, au voit să le acopere din avutul nostru.

Nici voi, mamelor şi văduvelor, cari şiroaie de lacrimi aţi vărsat după fii şi bărbaţii voştri, n'aţi fost cruţate. O ştie un neam întreg.

Acum se întoarce roata aşa, că noi am avut cea mai grea soartă. Voi sânteţi liberatorii, mândria sufletulului nostru, dar noi în urma unui blăstăm, care te sileşte să-ţi omori fratele, noi am avut trista şi jalnica soarte de robi.

Care nu şi-a ridicat arma în contra fraţilor noştri, a fost strivit cu gloanţe de mitraliere şi puşcă. (Intreruperi: Şi acum puşcă în noi). Nu cred, că în istoria popoarelor se mai găseşte un caz asemenea.

Sărman neam românesc; la Sud cu fraţii tăi din Timoc, la Răsărit cu fraţii tăi din România, la Nord-răsărit cu fraţii din Basarabia. Poate că istoria veacurilor viitoare o să ne descrie gemetele durerilor, ce azi nu încap în mintea omenească.

Aceşti fraţi au trebuit să stea faţă în faţă contra fraţilor, să se ucidă unul pe altul.

Cine pe faţa pământului, ce sociolog, ce economist-naţional, ce filosof, ce bărbat de stat, care om cuminte mai poate pretinde dela acest neam să mai sufere încă odată repetarea acestei suferinţe?

Fraţilor! Chiar frumoasa Românie, care a sărit într'ajutorul nostru, prin forţa cea mai barbară şi mai neumană a fost provizoric învinsă; chiar mica Românie a trebuit să sufere deasemenea cu popoarele cele mari, să aducă jertfe poate înzecite decât acele puteri. Insă nici România, nici noi n'avem să deplângem hotărîrea ei de a fi intrat în războI, căci hotărîrea aceasta ne-a format titlul de drept la adunarea şi hotărîrea noastră de astăzi.

Momente senine apărură pentru neamul românesc atunci, când se amestecară în războI Statele-Unite Nord-Americane (trăiască Statele-Unite, trăiască Wilson) şi când marele Wilson, al doilea Mesia (aplause furtunoase aclamaţiuni: Trăiască Wilson) face legi pentru popoarele lumii.

Din glasul lui am auzit prima dată o veste îmbucurătoare pentru noi. Cuvintele cele mai sublime şi mai înălţătoare, care le-a rostit acest bărbat sânt următoarele: „Voim libera dispunere a popoarelor asupra sorţii lor, însă înainte de toate voim ca aceasta liberă dispunere să nu fie o frază, pentru-că cine o aplică ca frază, asupra capului aceluia se vor sfărâma toate consecinţele!“

Cuvinte de aur a spus Wilson: „Eu văd că rătăcirea acestui războiu îşi găseşte începutul în asuprirea popoarelor mici, neorganizate, cari n'au fost în poziţie niciodată să-şi spună cuvântul că la care stat voiesc să aparţină, cari n'an avut nici odată puterea liberă şi independentă la întocmirea lor în state“. Vedeţi: Cui sunt adresate aceste cuvinte? Oare nu şi poporului românesc?

Fraţilor! Nu mai suntem acel popor, care a stat aici în robie şi a fost îm-

pestrițat artificial cu asupritori, cari ni-au luat fiecare comună din stăpânirea noastră. Nouă ne-a fost imposibil ca în casa țării să primim cel puțin un minimal de drepturi, căci când am cutezat să cerem ni-s'a strigat: ștreangul vouă!

Curioși erau frații noștri de azi și dușmanii de ieri!

De câte-ori se raporta despre o învingere mare pentru centraliști, se aduna gloata din Budapesta și făureau la legi tot mai umilitoare contra românilor și de câte-ori le mergea treaba rău, mai scriau și câte o carte la mitropoliții noștri. (Râsete)

Fraților! Bunul Dumnezeu, care toate le întocmește cu înțelepciunea lui, a voit, să se întoarcă roata.

Nici nu se putea altcum într'o monarhie, unde 80% se rugau lui Dumnezeu așa: Bate-i Doamne pe stăpânii noștri.Nici nu se putea altcum, pentrucă ar fi fost o imposibilitate, ar fi fost contrar cu civilizațiunea, contrar desvoltării omenești: să învingă crima și mișelia asupra virtuților. Din vara anului acestuia răsuflăm mai liberi. Prima răsuflare ni-au adus-o faptele minunate ale armatelor Antantei. Glorioasa națiune franceză (aclamațiuni repețite) împreună cu nobila Anglie (aclamațiuni nesfârșite) cu sora dulce a noastră, cu Italia (trăiască, urale) și mai ales întărite de puterile tinere ale Statelor-Unite americane (uragan de aplauze, trăiască) au dus steagul dreptății la învingere. Văzusem noi, cari vedem mai bine și auzisem noi, cari avem auz mai bun, că se cutremură țările centraliștilor.

Din rezerva, din neliniștea vrăjmașilor noștri înțelegeam, că se pregătesc vremuri epocale, vremuri mari. N'a trebuit mult, ca deodată, ca prin minune să se surpe acest ticălos târg de minciuni numit: alianță a puterilor centrale (strigăte jos cu ei!) Acest putregai întemeiat pe minciună, pe tiranie și pe cele mai josnice interese personale a trebuit să se prăbușească cu regii și împărații lor cu tot.

Fraților! Comitetul partidului național român la timpul potrivit, în parlament și-a spus cuvântul său (voci: trăiască Vaida); prin rostul D-lui deputat Dr. Alexandru Vaida-Voivod, a adus la cunoștința lnmii întregi și mai ales la cea a vecinilor noștri, că noi în dreptul firesc al popoarelor de a-și determina singuri soartea, pentru totdeauna ne desfacem de națiunea ungurilor, (Voci: Așa-i, așa trebue). Am declarat, că nu mai cunoaștem parlamentul maghiar și guvernul maghiar în cauzele noastre, că voim singuri, neînfluințați de nimeni, a putea să ne hotărîm și noi vom statori condițiile și raporturile cum să ne așezăm între statele libere, ca stat liber și coordonat. Acest început, domnilor, a fost în 18 Octomvrie st. n. După aceasta evenimentele au urmat cu o iuțeală zguduitoare. Tot ce doriam și așteptam noi era: Doamne, Doamne, dă să vină un glas lămurit și pentru neamul nostru. Prea mult ne-am înșelat până acum. Nu credeam, nu vedeam situația curată.

Atunci, fraților apare scrisoarea aceea, care cred, că V-a făcut să tremurați de bucurie. Am plâns ca copiii și am întins jocul de bucurie. Solia lui Wilson (voci: trăiască Wilson, trăiască Lansing), în care se spune că marele prezident cunoaște jertfele cele mari, care le-a adus pentru civilizațiune și pentru omenire mica Românie, îi recunoaște revendicările și înainte de toate îi recunoaște dreptul la o unitate națională (Trăiască România mare, aplause, aclamațiuni lungi, trăiască unitatea națională),

Ce a urmat, fraților, este o desvoltare logică a împrejurărilor. Noi cari am fost puși de lumea noastră în fruntea afacerilor naționale, am aflat momentul psihologic de sosit pentru a anunța dușmanilor noștri de secoli, cumcă noi primim imperiul peste toate ținuturile locuite de Românii din Transilvania, Ungaria și Bănat (trăiască!). Credem că ce am făcut bine am făcut (voci: „Trăiască"! „Nu se putea mai bine"). Dușmanii noștri însă nu au voit să ne recunoască acest drept. Și când au văzut că valahii aceștia oropsiți, că iobagii aceștia nu se însuflețesc pentru treburile lor, ne-au ridicat acuza că înșelăm poporul (strigăte de protestare: Nu-i adevărat, minciuni!), că noi nu suntem dispuși să primim bunătățile cele mări cari ni-le oferă ei (voci! nu le primim!) fraților! între acestea noi neînfricoșați, cu frutea ridicată am mers cu un pas mai departe și am publicat manifestul marelui sfat național român (voci: trăiască!)

Permiteţi-mi, fraţilor, să cetesc ceva din acest manifest, să vă cetesc voinţa noastră: citeşte: „Neamul românesc din Ungaria şi Transilvania nu admite mistificare asupra condiţiilor propuse. Protestează împotriva revendicărilor maghiarilor asupra teritorului românesc, care dela descălecarea împăratului Traian a fost muncit de braţele noastre şi a fost scăldat cu sângele nostru, şi sub nici o condiţiune nu mai suferim o legătură de stat cu naţiunea maghiară, ci neamul nostru este hotărât a-şi înfiinţa statul său liber şi în (voci, nedumeriri, „ce-i asta?“) ceteşte . . . sprijinul lumii civilizate declară sărbătoreşte că vom peri mai bine cu toţii decât să stăm mai departe cu maghiarii.

Fraţilor, poate prea lung vă vorbesc, însă în convingerea mea cred, că am făcut bine, că V'am schiţat aceasta.

Cu aceste comitetul naţional şi-a împlinit datorinţa faţă de naţiunea sa (Aplause, să trăiască!)

A spune mai mult, voi reprezentanţii poporului sunteţi chemaţi! (Voci: Trăiască România-Mare, aclamaţiuni unanime trăiască România- Mare, voci puternice: Fără condiţiuni, strigăte: Să auzim, larmă: fără condiţiuni, s'auzim!) După toate acestea, ţinând cont de mandatul primit dela dvoastră, noi am venit înaintea Dvoastră şi declarăm cu hotărîre sfântă, că poporul român este matur, îşi cunoaşte chemarea sublimă în lumea civilizată (trăiască aplauze), vrem unirea tuturor Românilor.

Propunerile le va face comitetul provizor. Cu sfială vă salut pe voi reprezentanţi ai poporului român, salut cu dragoste pe reprezentanţii României cari nu vreau să facă aici politică (trăiască, aplause) şi cari nu vreau să le spun numele; pe reprezentanţii Basarabiei: vicepreşedintele Sfatului Ţării: Pantilimon Halipa şi delegatul Cazacliu, pe reprezentantul Bucovinei: prof. Alecu Procopovici. Salut corpul voluntarilor din Transilvania şi Ungaria cu sediul în Iaşi: Dr. Victor Deleu, Vasile Osvadă, Toma Vasinca, Eugen Goga şi Bihorean.

Eu mi-am împlinit misiunea. Dumnezeu să ne dea înţelepciunea, ca să aducem hotărâri bune!

Numesc de notari ad hoc pe d-nii Dr. Laurenţiu Oanea şi Dr. Sever Miclea, iar de raportor al Comisiunii de verificare pe Dr. Ioan Suciu. Dau cuvântul d-lui raportor.

Dr. I. Suciu: Domnilor Delegaţi! Comitetul naţional central din Arad a decis la 15 l. tr. convocarea adunării naţională de astăzi a poporului român din Transilvania, Ungaria şi Bănat, pentru-ca să decidă asupra sorţii sale. Credenţionale au intrat nu numai din cele 24 comitate, ci au mai intrat dintr'unul, deci total din 25 judeţe. Au intrat credenţionale aproape din toate cercurile electorale, adecă din 130 de circumscripţii electorale, din cari sau prezentat peste 680 de delegaţi. Afară de aceştia, multe cercuri au trimis şi suplenţii. S'au prezentat Prea Sfinţiile Lor, Domnii Episcopi (Aclamaţiuni, Trăiască!), au sosit exmişii Consitoriilor şi Capitlelor. Apoi delegaţii societăţilor culturale româneşti, ca asociaţiunea transilvană pentru cultura poporului român, cea pentru fondul de teatru şi peste o sută de alte asociaţiuni. S'au prezentat dela fiecare şcoală medie şi dela institutele teologice şi pedagogice delegaţi speciali. Au sosit delegaţii reuniunilor învăţătoreşti, ai reuniunilor de meseriaşi, delegaţii partidului social-democrat român, cei ai gărzilor naţionale şi au venit şi aceia, cari reprezintă viitorul naţiunei noastre: tinerimea universitară română. Aici sunt credenţionalele, aici e lista delegaţilor, dacă doriţi să cetim lista delegaţilor (întreruperi: Nu-i de lipsă! Le vedem! le vedem! Să nu se citească!)

Raportez numai scurt, că s'au prezentat delegaţi şi din comitatele: Trei-Scaune, Ciuc, şi din Cenad, Bichiş şi chiar din Ugocia la adunarea naţională de astăzi, la încoronarea visului tuturor Românilor. S'au prezentat învingând şi trecând peste pedeci mari şi fraţi din Torontal.

Comisia verificătoare a aflat toate actele în ordine. Vă rog să luaţi la cunoştinţă.

Nu pot trece cu vederea, ca să nu amintesc, că au sosit mii de adrese de aderenţă cu sute mii de semnături, şi că toate acestea arătând, cumcă fiecare ştie, ce avem să decidem. Despre aceasta se va face dare de seamă publică, dar cred, că astăzi să nu le cetim aici.

Sunt 1228 de delegați. (Voci pe galerie: Dar Reuniunile femeilor?)

Dr. Suciu: Cer scuze dacă am intrelăsat să amintesc că și Reuniunile femeești sunt reprezintate prin delegatele lor. Femeea română a fost doar totdeuna însuflețită pentru idealul național. (Trăiască femeile române!)

Aflu astfel că adunarea națională este capace a aduce hotărâri decizive, prin urmare avem să trecem la constituire.

Domnilor! Comisiunea Vă face următoarea propunere:

Binevoiți a alege de președinți pe Domnii: *George Pop de Băsești* (Trăiască Badea George, trăiască prelung și repețit) și pe Prea Sfințiții Episcopi Ioan I. Pap și Dr. Demetriu Radu (aclamațiuni), de vicepreședinți pe Domnii Dr. Teodor Mihali, Dr. Ștefan Cicio-Pop și Ioan Flueraș, de notari pe domnii Dr. Alexandru Fodor, medic în Bălgrad, Dr. Sever Miclea, Dr. Caius Brediceanu, Dr. Silviu Dragomir, Dr. Deleu Victor, Iosif Ciser, Dr. Ionel Pop și Dr. George Crișan. (Adunarea i-a aclamat prelung primind propunerea unanim).

George Pop de Băsești: Prea iubiții mei! Onorată adunare a tuturor românilor din Transilvania, Ungaria și Bănat.

Națiunea română la toate evenimentele mari istorice, în trecut și astfel și astăzi, s'a adunat pentru a decide asupra sorții sale. Așa, onorată adunare, în anii 1848, când era cea mai grea sarcină asupra națiunii române, greutatea robotei, s'au adunat pe Câmpul Libertății la Blaj și acolo adunarea națională a luat hotărîrea cu care avea să înfrunte iobăgia, în care gemea sărmana națiune română.

După desrobirea noastră din iobăgie a urmat altă iobăgie și mai mare, iobăgia sufletelor noastre și apoi a urmat iobăgia de clasă.

Astfel, onorată adunare, la locul acesta sfințit de sângele marilor noștri martiri, V-ați adunat și D-Voastră ca să sfărâmați și cătușile robiei noastre spirituale, ale robiei noastre seculare și să decidem ca un popor liber asupra sorții noastre, precum ne-a trimis solia marele Wilson, care a fost cel dintâi, care a înțeles, cumcă sfintele învățături ale lui Isus Cristos, cum trebue să se aplice între popoare.

Ne-am adunat aici, ca să hotărîm asupra sorții noastre.

Eu Vă salut pe toți cei prezenți. Salut adunarea liberă a tuturor românilor din Transilvania, Ungaria și Bănat și rog pe Atotputernicul Dumnezeu să ne ajute să punem peatra fundamentală a fericirii neamului nostru romănesc. Declar adunarea constituită și deschisă. (Aplauze, aclamațiuni).

Dr. Silviu Dragomir: Onorată Adunare Națională! Din partea Comitetului executiv al partidului național central a întrat o adresă. Vă rog să-mi dați voie să o citesc. (Citește). Comitetul executiv al partidului național român din Transilvania, Ungaria și Bănat, sosind era de liberă dispunere, își depune mandatul. Dat în 30 Noemvrie. *Gheorghe Pop de Băsești.* (Aclamațiuni furtunoase). Propune ca adunarea națională să ia cunoștință depunerea mandatului comitetului național. Se primește.

Președintele dă cuvântul d-lui *Vasile Goldiș*, care rostește următoarea cuvântare:

Mărită Adunare Națională!

Zămislit din necesitatea imperiului roman de a-și așeza o sentinelă puternică în Carpații sudostici și coborișurile lor împotriva semințiilor barbare dela miazănoapte și răsărit, cari amenințau cultura umană creiată prin geniul latin, neamul românesc dela început și până astăzi a îndurat soarta aspră rezervată oricărei sentinele credincioase: loviturile dușmane în statornică răbdare.

Bogată și fericită la început, Dacia romană în curând se face trecătoarea nesfârșitelor seminții, cari orbite de strălucirea departe a Romei de aur, se gonesc întrecându-se spre fermecătoarele orașe ale împărăției. Lovită de putreziciunea oricărui neam, care se oprește cu cerbicie la un anumit fuștel pe scara civilizațiunei, și năpădită în aceasta slăbăciune de furnicarul noroadelor barbare, Roma sucombă.

Creanga tăiată din puternica tulpină, colonii lui Traian își adâncesc rădăcinile prin stânci și văi și roditoarelor ogoare ale prejmuitoarelor câmpii. Lipsiți de scutul

împărăţiei şi lăsaţi în grija propriilor puteri, aceşti orfani romanici acopăr trunchiul vechiu tracic şi infiltraţi de o pătură oarecare a blânzilor şi visătorilor Slavi, ei se făcură un singur neam, o singură limbă, o singură fire: neamul românesc.

Răsare o minune fără pereche în istoria lumii. Lung şir de veacuri călcată în picioare de orde barbare, naţiunea română îşi pierde unitatea de stat, se fărâmă prin văi sub dominaţiuni răsleţe şi una de altă neatârnătoare; pierde încopciarea cu fluviul larg şi luminos al istoriei mondiale, ca apă de ploaie în nisip parcă dispare dela suprafaţa conştiinţei umane. Dar când după opstprezece veacuri sufletul românesc se trezeşte din somnul de moarte şi reînvie ca un soare luminos, conştienţa de de neam, hotarele etnice ale acestui popor cu preciziune aproape milimetrică sunt tot acelea, cari sunt desemnate pe harta istorică drept hotare ale Daciei lui Traian. Şi Basarabeanul, care-şi adapă calul în valurile întunecate ale Nistrului se înţelege desăvârşit la grai cu Crişanul din apropierea blondelor ape ale Tisei. Sentinela română a rămas credincioasă chemării sale de a păzi geniul latinităţii şi neîncetatelor lovituri duşmane ea a opus virtutea-i legendară: statornica-i răbdare.

După lungi veacuri de ascunziş aşesându-se viscolii cutropitori, naţiunea română reapare la lumina istoriei în chipul duor ţărişoare răzimate de Carpaţi şi cu feţele spre Dunăre şi Nistru, dar trunchiul, cu rădăcina în munţii smulşi odinioară dela eroicii Daci, rămâne bătut de soartea rea şi înlănţuit de un popor năpraznic la fire şi pornit spre dominaţiunea fără cruţare. Fusese cuib de vârtejuri locul, unde ne aşezase Traian şi svârcolirile spre fericire ale neamului nostru s'au lovit veacuri de-a rândul de nesaţul hrăpitorilor duşmani, cari ne înconjurau de pretutindeni.

Micile ţărişoare, cari se întemeiaseră prin vitejii coborâtori din Maramurăs şi Făgăraş, se loviră înainte de toate de cel mai crâncen duşman al oricărei comuniuni omeneşti: zavistia şi ura dintre fraţi.

Nefericirea lor fu mărită prin inimicii din afară: Unguri, Leşi şi Tătari. Se ridică în urmă semiluna şi acum Românii sunt sortiţi să-şi apere cu sângele lor nu numai trupul şi avutul ci şi sufletul şi credinţa.

Scut s'au făcut ei culturei plăpânde, ce începuse a încolţi pe temeiurile învăţăturilor lui Cristos şi prin jertfele lor fără seamăn întru apărarea progresului civilizaţiunei umane faţă de concepţia inferioară a mohamedanismului, propagat principal cu mijloacele barbariei, Românii şi-au făurit titlu neperitor şi îndreptăţire la recunoştinţa întregei omenimi. Nimic nu dovedeşte mai mult tăria credinţei creştineşti a sufletului acestui popor, decât faptul, că în numele luptei creştinătăţii împotriva păgânilor mai întâi după răsl'ăţirea neamului prin soartea fatală s'a putut face pentru o clipă unirea lui în cetatea aceasta prin braţul puternic al geniului scânteelor al Viteazului Mihai.

Dar această unire o clipă dispăru ca fulgerarea unei scântei electrice şi trupul neamului nostru se frânse iar în bucăţi. Fraţii noştri de pe coborâşurile răsăritene ale Carpaţilor şi din şesurile hotărnicite prin Dunărea de jos şi apele Nistrului îndurară suveranitatea turcească, suferiau prădăciunea Leşilor şi Tătarilor, îngrăşară cu sângele lor lifta blestemată din Fanar. Ţara Cernăuţilor şi mormântul lui Ştefan cel mare îl răpi hoţeşte pajura spurcată a Habsburgilor perfizi, dulcile câmpii ale Basarabiei le fură muscalul tiran. Noi, cei ce rămasesem la vatra străbună în Ardeal, Banat şi Ţara Ungurească am fost dripiţi de cea mai crâncenă soarte ce-o poate avea un neam de oameni în lume. Am fost lănţuiţi într'o robie trupească, economică şi sufletească, cum nu se mai pomeneşte în istoria întreagă a omenimii. Incercarea desperată în 1784, de a scutura jugul, n'a avut rezultat şi sfârşitul din acest oraş al ţăranului Horia aşteaptă încă geniul literar, care să întruchipeze una dintre cele mai înfiorătoare tragedii ale istoriei. Adevăr a grăit S. Bărnuţiu în epocalul său discurs rostit în catedrala Blajului în ziua cea mare din 1848, zicând: „Dacă nu-şi poate închipui cineva greutăţile, ce le suferiau Iudeii dela faraoni, să se uite la faraonii din Areal".

Veacuri de-arândul poporul românesc, adevăratul şi legitimul proprietar al pă-

mântului, ce fusese odată Dacia-Romană, a fost socotit strein şi sclav pe pământul său strămoşesc.

Iar când după suferinţi de secoli din depărtatul Apus, dela dulcea soră latină, care păşeşte în fruntea ginţilor spre lumina desăvârşirii, a sosit şi în munţii noştri duhul libertăţii, egalităţii, şi frăţietăţii, când credeam să înviem la libertate prin întocmirile creiate de lumea nouă, vechii noştri oprimatori s'au înfrăţit cu împăratul, pentru care noi vărsasem sângele nostru cu credinţă şi aceste două puteri ne-au robit die nou. Umbra îndurerată a regelui munţilor, a scumpului nostru Iancu, rămâne pentru vecie clasica dovadă a legendarei ingratitudini habsburgice. Impotriva voinţei noastre au unit Ardealul nostru cu Ţara Ungurească şi printr'un constituţionalism falş şi mincinos ne-au luat libertatea culturei, ne-au desfiinţat politiceşte, bisericile noastre le-au aservit tendinţei lor de opresiune şi ni-au făcut imposibil progresul economic, prin care am fi putut să ne apărăm împotriva năvălirii oardelor străine pe pământul părinţilor noştri.

Intr'aceasta priviam cu iubire duioasă la fraţii noştri dela Răsărit, cari începuseră a se reculege din urgiile vremilor barbare. Resimţiră obârşia comună şi la razele luminii primite dela Apus conştiinţa naţională săvârşi la 1859 unirea Principatelor române sub bunul şi luminatul Cuza-Vodă, iar sângele vărsat din nou cu atâta vitejie împotriva păgânilor la 1877 scutură şi cele de pe urmă zale ale lanţului, care lega România de Constantinopol şi la 10 Maiu 1881 Carol I-ul aşează pe capul său coroana de rege al României libere şi independente.

Noi însă ne făceam datoria de cetăţeni ai Ungariei şi supuşi ai dinastiei de Habsburg-Lotharingia. Am crezut, că îndelunga noastră răbdare şi credinţa noastră pentru patrie şi tron în cele din urmă totuşi va muia inimile celor puternici şi ni se va oferi chiar în interesul monarhiei putinţa unei vieţi naţionale şi condiţiunile progresului cultural şi economic. Aşteptările noastre au fost zadarnice. Oprimarea se înteţeşte. Oprimatorii mărturisesc acum pe faţă, că scopul lor este un stat naţional maghiar şi că, prin urmare, noi naţionaliceşte trebue să ne desfiinţăm. A pornit opera de estirpare şi războiul mondial, care acum s'a sfârşit, în gândul opresorilor noştri a avut chemarea să încoroneze opul. Sute de mii de Români şi-au vărsat şi acum sângele lor pentru „patrie şi tron“, iară patria şi tronul au târât în urgia internării pe părinţii şi fraţii acestor luptători; patria şi tronul au decretat moartea şcoalei româneşti, au trimis sbirii lor în adunările noastre bisericeşti, au pregătit proiectele pentru nimicirea noastră politică, au început ruinarea noastră economică, au aruncat în temniţi zeci de mii de Români, ni-au sugrumat libertatea presei şi a cuvântutui, „patria şi tronul“ s'au conjurat împotriva noastră şi ni pregăteau mormântul.

Dar zadarnică este lupta omenească împotriva adevărului şi a dreptăţii. Legea tainică a firii cu necesitate de fier îndrumă întâmplările omeneşti pe cărarea civilizaţiunii ce duce spre desăvârşire; omenimea instinctiv urmează acestei legi. Ea a ajuns la recunoaşterea necesităţii de a sintetiza libertatea individuală şi libertatea naţională într'o unire superioară a societăţii omeneşti. Sinteza aceasta e condiţionată însă de desăvârşirea celor două libertăţi: individuală şi naţională. Dacă însă aproape în toate statele civilizate libertatea individuală este desăvârşită ori pe calea desăvârşirii, în unele dintre acestea state libertatea naţională era încătuşată. Răsboiul mondial s'a făcut pentru descătuşarea acestei libertăţi. Naţiunile trebuie să fie libere, ca astfel între egale drepturi şi condiţiuni să poată încheia acea mare unire a popoarelor, care va fi chemată să reprezinte o concepţiune superioară pe scara civilizaţiunii şi să sporească astfel fericirea omenească pe pământ. Toate capetele luminate ale Apusului au mărturisit crezul lor: răsboiul acesta este răsboiul pentru liberarea naţiunilor, nu de dragul acestor naţiuni, ci pentru interesul lumii, pentru interesul omenimii, care numai în chipul acesta e capabilă a păşi un pas înainte pe calea fericirii sale. Ideile acestea le-a copt istoria, şi apostolul care le vesteşte, este Wilson, (Trăiască Wilson, ovaţii entuziaste şi îndelung repetate).

Pentru învingerea acestor idei au întrat în luptă puterile aliate ale Apusului. Românii de pretutindenea s'au aliat acestor puteri, noi cu sufletul, fraţii liberi cu

armele. Românii şi-au făcut şi de data asta datoria lor de sentinelă a civilizaţiei împotriva brutalităţii.

Naţiunile trebuiesc liberate. Intre aceste naţiuni se află şi naţiunea română din Ungaria, Banat şi Transilvania. Dreptul naţiunei române de a fi liberată îl recunoaşte lumea întreagă, îl recunosc acum şi duşmanii noştri de veacuri. Dar odată scăpată din robie, ea — aleargă în braţele dulcei sale mame. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei naţiuni înseamnă: — unirea ei cu Ţara-Românească. Bucăţirea poporului românesc n'a fost urmarea vre-unei „legi economice", în care terminologie se ascunde minciuna. Dimpotrivă, teritorul dintre Nistru, Tisa şi Dunăre constitue cea mai ideală unitate economică, aproape autarhie. Bucăţirea trupului românesc a fost act de barbarie. Distrusă barbaria — unirea tuturor Românilor într'un singur Stat este cea mai firească pretensiune a civilizaţiei. (Strigăte entuziaste: aşa-i). Teritoriile locuite de Români dela descălcarea lui Traian şi până astăzi au fost teritorii româneşti. Nu există putere de a suci logica până acolo, ca invadările elementelor străine, dirigiate pe aceste teritorii în chip artificial şi prin abuzul de putere al statului cu scopul desfiinţării noastre naţionale, să poată clătina dreptul nostru de proprietate asupra acestor teritorii (aşa-i). Aşa ceva ar fi sancţionarea crimei şi ar constitui o pălmuire a civilizaţiunii, care principial nu admite substituirea dreptului prin brutalitate. După drept şi dreptate Românii din Ungaria şi Transilvania dimpreună cu toate teritoriile locuite de dânşii trebuie să fie uniţi cu Regatul Român. (Indelungate strigăte de aclamaţii).

După cum însă cea dintâi reunire de o clipă a elementului românesc la marginile dela răsărit ale lumii civilizate s'a făcut prin sabia lui Mihai în numele unui principiu superior, tot aşa această nouă unire, care de data asta va fi integrală şi pentru eternitate, se face prin strălucita învingere a armelor purtate pentru civilizaţiune, în numele unei concepţii de viaţă superioară, care are să transforme lumea ce se prăbuşeşte. Este principiul libertăţii adevărate a tuturor neamurilor şi cel al egalităţii condiţiunilor de viaţă pentru fiecare individ al oricărei naţiuni şi este principiul întovărăşirii tuturor naţiunilor libere într'o alianţă internaţională, spre a împiedeca nedreptatea şi a scuti pe cei mari şi mici deopotrivă.

Unirea tuturor Românilor într'un singur Stat numai atunci va fi statornică şi garantată prin istoria de mai departe a lumii, dacă va răspunde tutoror îndatoririlor impuse prin noua concepţie a civilizaţiunii, dacă ea ne va inspira datoria să nu pedepsim progenitura pentru păcatele părinţilor şi ca urmare ea va trebui să asigure tuturor neamurilor şi tuturor indivizilor conlocuitori pe pământul românesc aceleaşi drepturi şi aceleaşi datorinţi. Civilizaţiunea care ne-a eliberat, pretinde dela noi respectul pentru dânsa şi ne obligă să prăbuşim în noul nostru stat orice privilegiu şi să statorim ca fundamentul al acestui stat: munca şi răsplata ei integrală.

Inaintaşii noştri pe Câmpul Libertăţii în 1848 au hotărît aşa: „Naţiunea română depune jurământ de credinţă către împăratul, către patrie şi către naţiunea română". Impăratul ne-a înşelat (aşa-i), patria ne-a ferecat şi ne-am trezit că numai credinţa în noi înşi-ne, în neamul nostru românesc ne poate mântui. Să jurăm credinţă de aci înainte numai naţiunii române, dar tot atunci să jurăm credinţă tare civilizaţiunei umane. Câtă vreme vom păstra aceste credinţe, neamul nostru va trăi, se va întrări şi fericiţi vor fi urmaşii noştri până la sfârşitul veacurilor.

La lumina celor expuse până aci, din încredinţarea şi în numele marelui sfat al naţiunii române din Ungaria, Banat şi Transilvania rog mărita adunare naţională să binevoiască a primi şi a enunţa ca ale sale următoarele hotărîri.

D-l Vasile Goldiş citeşte apoi următorul proiect de rezoluţiune:

I. Adunarea naţională a tuturor Românilor din Transilvania, Bănat şi Ţara Ungurească adunaţi prin reprezentanţii lor îndreptăţiţi la Alba-Iulia în ziua 1 Decemvrie 1918 decretează unirea acelor Români şi a tuturor teritoriilor locuite de dânşii cu România. (Aplauze frenetice. Trăiască România Mare! Lumea să scoală în picioare, mânile se ridică. Ora e punct 12). **Adunarea naţională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al naţiunii române la întreg Banatul,**

cuprins între râurile Murăş, Tisa şi Dunăre. (Voci Trăiască, aclamaţiuni, aprobări).

II. Adunarea naţională rezervă teritoriilor susindicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei, aleasă pe baza votului universal.

III. In legătură cu aceasta ca principii fundamentale la alcătuirea noului stat român, adunarea naţională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate naţională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va înstrui, administra şi judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său şi fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare şi la guvernarea ţării în proporţie cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptăţire şi deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat.

3. Infăptuirea desăvârşită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieţii publice. Votul obştesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporţional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani, la reprezentarea în comune, judeţe ori parlament. (Voci: Trăiască femeile! Trăiască! aclamaţiuni pe galerie, damele flutură batistele).

4. Desăvârşită libertate de presă, asociare şi întrunire; libera propagandă a tuturor gândirilor omeneşti.

5. Reforma agrară radicală. Se va face conscriera tuturor proprietăţilor, în special a proprietăţilor mari. In baza acestei conscrieri desfiinţând fidei-comisiile în temeiul dreptului de-a micşora după trebuinţă latifundiile, i se va face posibil ţăranului să-şi creieze o proprietate (arător, păşune, pădure) cel puţin atât, cât să o poată munci el şi familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare este pe de-o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potenţarea producţiunii.

6. Muncitorimei industriale i-se asigură aceleaşi drepturi şi avantagii, cari sunt legiferate în cele mai avansate State industriale din Apus.

IV. Adunarea naţională dă expresiune dorinţei sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea naţiunilor libere în aşa chip, ca dreptatea şi libertatea să fie asigurate pentru toate naţiunile mari şi mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze răsboiul ca mijloc pentru regularea raporturile internaţionale.

V. Români adunaţi în această adunare naţională salută pe fraţii lor din Bucovina, scăpaţi din jugul monarhiei Austro-Ungare şi uniţi cu ţara mamă, România.

VI. Adunarea naţională salută cu iubire şi entuziasm liberarea naţiunilor subjugate până aci în monarhia austro-ungară, anume naţiunile: ceho-slovacă, austro-germană, jugo-slavă, polonă şi ruteană şi hotăreşte ca acest salut al său să se aducă la cunoştinţa tuturor acelor naţiuni.

VII. Adunarea naţională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi Români, cari în acest răsboiu şi-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea şi unitatea naţiunei române.

VIII. Adunarea naţională dă expresiune mulţumitei şi admiraţiunei sale faţă de puterile aliate, cari prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui duşman pregătit pe multe decenii pentru război, au scăpat civilizaţiunea din ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor naţiunii române din Transilvania, Bănat şi Ţara-Ungurească adunarea naţională hotăreşte instituirea unul Mare Stat Naţional Român, care va avea toată îndreptăţirea să reprezinte naţiunea română oricând şi pretutindeni faţă de toate naţiunile lumii şi să ia toate dispoziţiunile, pe care le va afla necesare în interesul naţiunii.

In sfârşit vă rog să le primiţi aceste rezoluţiuni şi închei cu aceea, că legătura sfântă a celor 14 milioane de Români ne îndreptăţeşte azi a zice:

„Trăiască România Mare!“ (Aplauze nesfârşite).

Preşedintele dă apoi cuvântul d-lui **Iuliu Maniu** care pronunţă următorul discurs:

Dacă privim îndărăt la suferinţele îndurate de neamul românesc, dacă ne amintim de sângele vărsat, nu ştim cum să mulţămim lui Dumnezeu, că ne este dat, nouă, celor din generaţia de acum, să trăim aceste timpuri de înălţare. In aceste momente solemne, ne vom purta vrednic de timpurile pe cari le trăim. Vrednicia naţională se judecă după înţelepciunea, cuminţenia şi înălţarea sufletească, cu cari se aduc hotărâri chemate să croiască soarta noastră.

Noi ne simţim ca orbul care de zeci de ani n'a văzut lumina zilei, când printr'o binefacere dumnezeească i-se deschid ochii şi vede lumina sfântă a soarelui. Noi suntem aci ochii poporului, cari văd azi lumina libertăţii neamurilor. Inainte de a lua hotărâri, trebue să ne închinăm înaintea acelora, cari au ajutat ca lumina aceasta să străbată norii. Aceştia sunt vitejii din glorioasa armata română. (Strigăte viforoase: Să trăiască!) conduşi de marele lor căpitan: Regele Ferdinand. (Toată adunarea să scoală în picioare şi strigă: Trăiască Regele Ferdinand! Trăiască Regina Maria!) Nu pot vorbi mai departe, până ce nu las să ne înclinăm capetele noastre înaintea celor morţi şi apoi înaintea celor vii, cari au luptat pentru înfăptuirea idealului unităţii Românilor.

Istoria ne-a învăţat, că nu trebue să aşteptăm nimic dela împăraţii străini şi dela fiii altor neamuri, ci dela propriile noastre puteri. Adevărul ce ne călăuzeşte acum e, că singura noastră forţă, care ne poate ţinea în viitor, e aceea provenită prin unirea tuturor Românilor.

Ce aş putea adauge încă, ca să întărim convingerea în voi, că unirea tuturor Românilor este o necesitate de viaţă a Românilor de pretutindeni? Această unire noi avem dreptul s'o pretindem pe baza fiinţei noastre unitare naţionale. Suntem toţi de aceeaş tradiţie şi cu aceleaşi aspiraţiuni. Ce ar mai putea să împiedece ca această unire ce există în noi, în sufletele noastre, să se înfăptuiască în realitate; ca această naţiune română să fie un singur trup şi suflet?

Toată lumea a recunoscut acum, că fiecare popor trebue să se constitue într'un singur stat, că numai aşa poate contribui la înaintarea civilizaţiei mondiale conform însuşirilor sale propiii. Indeosebi noi, Românii din Ardeal şi Ungaria suntem în drept să cerem această unire, fiindcă aci la noi e leagănul românismului. Numai o crudă barbarie poate împiedeca ca însuşi vatra, leagănul, să fie despărţit, să rămână separat, atunci când toate celelalte se unesc. Şi Ardealul trebue să fie o parte întregitoare din corpul naţiunii române. In afară de dorinţa noastră obştească de a ne apropia de sânul mamei noastre, toate argumentele ştiinţifice şi sociologice întăresc justeţa revendicării noastre, — ele au înfăptuit România mare. (Aplauze vii). Aclamările D-voastre cu cari a-ţi întâmpinat proiectul de rezoluţie, ce vi s'a cetit înainte, arată dorinţa noastră vie, care e şi dorinţa lumei culte, care stă alăturea de noi.

Nimic dar nu ne poate sta în cale să înfăptuim această dorinţă. Trebue să cerem încorporarea fără întârziere şi pe veci într-un singur Stat al tuturor Românilor. (Aplauze).

Când voim să înfăptuim acest ideal al nostru, nu dăm numai de prieteni, — ci şi de o tabără întreagă de oameni, cari voiesc să împiedece cu toate mijloacele unirea. Pentru înlăturarea oricărei îndoeli a străinilor asupra ce voim să facem prin unirea noastră şi libertatea noastră naţională, — marele sfat naţional român declară, că nu voeşte un imperiu de asuprire. Nu voim ca din asupriţi ce-am fost să devenim asupritori. Voim să asigurăm libertatea pentru toţi şi desvoltarea pentru toate popoarele conlocuitoare: Marele nostru sfat naţional ţine să accentueze, că urmează vechiul nostru proverb: Ce ţie nu-ţi place altuia nu face. Noi voim pe acest pământ al României mari, să întronăm libertatea naţională pentru toţi. Voim ca fiecare naţiune să se poată cultiva în limba ei, să se roage lui Dumnezeu în credinţa ei şi să ceară dreptate în limba ei.

Noi cari am vărsat lacrimi văzând limba noastră scoasă din şcoli, biserici, justiţie, nu o vom lua altora. Nu vom lua putinţa vieţii dela alţii. Nu voim să trăim din sudoarea altora, pentrucă noi putem trăi din vrednicia şi puterea noastră, prin munca noastră. (Aplauze entuziaste). Numai printr'un regim democratic putem întări ţara noastră românească, mai ales când trebue să ţinem seamă de cerinţele vieţii moderne de stat. Numai având un regim de drepturi şi libertăţi înlăuntrul ţării, vom avea tărie să validităm cauza noastră în afară. Deplina libertate a tuturor straturilor sociale, — e o garanţie pentru binele ţării. De acea marele sfat naţional român a pus în proiectul lui de rezoluţie acel punct care vorbeşte de înfăptuirea regimului democratic.

Noi suntem un popor de ţărani. Tot ce vedem înaintea noastră, în haine negre şi cu frunţi luminate, a ieşit din popor. Nici unul nu poate zice că obârşia lui nu este dela plugul român, dela pământul românesc, de unde îşi scoate credinţa lui în viitor. De aceea marele sfat naţional cere o reformă agrară radicală ca să se împartă pământ ţăranilor, ca această clasă ţărănească, izvorul nesecat al forţelor, să fie puternică.

Un neajuns în structura naţiunei noastre este că industria şi comerciul nu ne sunt desvoltate.

Trebue să căutăm să avem nu numai o independenţă naţională, ci şi o independenţă economică, să avem toate din puterile şi munca noastră. Să dăm dar toate libertăţile acelei clase, care va contribui la desvoltarea industriei şi comerciului nostru. Suferinţei îndurate de clasa meseriaşilor şi muncitorilor în apus, luptele ce le-au adus, — ne pun în poziţie să ştim ce măsuri trebuesc luate de cu vreme, pentru înaintarea acestei clase de meseriaşi şi muncitori. Trebue să profităm de experienţele altora. Trebue să ne silim ca structura socială a neamului românesc să corăspundă cerinţelor moderne.

Trebue să ţinem apoi seamă de greutăţile unei tranziţii la unire. De aceea marele sfat naţional a hotărît ca până la întrunirea Constituantei, să se dea ţinuturilor noastre o autonomie provizorie, ca această tranziţie să se facă fără greutăţi. Căci nu în 2—3 zile se poate face o perfectă unitate în organizaţia administrativă şi judiciară.

Naţiunea noastră nu poate lăsa apoi din vedere întocmirea generală viitoare a omenirei. Trebue să ne spunem dar cuvântul şi în această chestiune, cerând ca în legăturile mari internaţionale să nu domnească rigiditatea unei suveranităţi, ci să se aplice frăţietatea universală, iar printr'un juriu internaţional să se împiedece în viitor coliziunile cu arme.

Salutăm pe bucovinenii, fraţi cari au suferit acelaş jug şi s'au unit acum cu România.

Cu noi, românii, au suferit jugul neamuri întregi: cehii, slovacii, polonii, etc.

Trebue să constatăm că lupta lor fără preget pentru independenţa şi desrobirea lor naţională a fost o pildă luminoasă pentru noi. (Strigăte însufleţite: Trăiască cehii!) Experienţele lor, faptele lor eroice au fost pentru noi momente de înălţare şi întărire, ca să mergem şi noi pe acea cărare, ca să ne înfăptuim şi noi idealul naţional, ca să mergem şi noi pe acea cale pentru realizarea visului nostru.

Trebue dar să ne aducem acum aminte de ei şi să le trimitem un dulce salut, dorindu-le întreaga fericire. (Aplauze îndelung repetate).

Avem să mai mulţămim armatelor glorioase ale antantei şi diplomaţilor ei.

E o datorie a noastră să salutăm această alianţă a naţiunilor antantei. (Aclamări entuziaste).

Vă rugăm să primiţi unanim proiectul nostru de rezoluţii. Acest proiect arată cărarea pe care mergând înainte, ne vom putea atinge idealul şi să punem temelia unei Românii Mari şi unite, care în veci are să fie, ca în ea să se înfăptuiască spiritul desăvârşitei democraţii şi dreptatea socială.

Urmează la tribuna *social-democratul* **Jumanca,** care rosteşte următoarea cuvântare:

Preacinstită Adunare Naţională!

In anul 1914, când isbucnise crâncenul răsboi european, când întreagă lumea şi mai cu seamă Franţa tremura de groază, că cultura franceză, libertatea franceză şi republica franceză au să fie dripite de militarismul german, atunci întreagă naţiunea franceză, social-democraţii şi toate partidele într'o singură unitate s'au ridicat şi au ţinut piept puvoiului, ce venia dela hotare.

Astăzi e vorba de libertatea, de posibilitatea desvoltării în viitor a culturii româneşti şi astăzi venim şi noi aici, adevăraţi reprezentanţi ai muncitorimei române (Trăiască! Aplauze) din Ungaria, Transilvania şi Bănat, venim să ne declarăm în faţa preacinstitei adunări, să declarăm în faţa internaţionalei socialiste, că vrem unirea tuturor românilor (trăiască, aplauze prelungite).

O vrem şi suntem gata a lupta cu toate mijloacele pentru înfăptuirea şi pentru apărarea ei.

Noi suntem proletari, noi ducem o luptă de clasă.

In lupta aceasta suntem solidari cu toţi fraţii de pretutindenea, cu toţii suntem pentru transformarea socială, ca fiecare om să fie om liber şi stăpân pe sine însuşi. (Voci: Bravo!)

Dar solidaritatea aceasta nu o înţelegem în aşa fel, ca şi mai departe să fim numai sateliţii unui singur partid, şi nu voim nici să fim şi pe mai departe o clasă fără importanţă, o clasă, care n'are la dispoziţie mijloacele necesare pentru afirmare şi desvoltare.

De aceea când aderăm la unirea tuturor românilor, voim totodată şi posibilitatea de desvoltare a muncitorimei române, voim să deschidem braţele largi, pentruca în această Ţară Românească Nouă să se desvoalte şi să progreseze un popor muncitor, tot aşa, cum a progresat popoarele muncitoare din Apus.

Social-democraţia nu-i identică cu lipsa simţului naţional (voci: Trăiască!) Noi nu zicem, că: *Ubi bene ibi patria*, dimpotrivă zicem, că: unde ţi-e patria, acolo trebue să-ţi cauţi de ea! De aceea noi nu ne temem, că nu vom avea puterea să ne căută drepturile la o viaţă liberă. (Aprobări).

Când facem declaraţia aceasta, că aderăm la unire, o facem nu numai pentrucă în instinctul nostru, în internul nostru, în inima noastră există simţul acesta, ci o facem şi cu mintea clară, prin convingerea aceea fermă, că prin postulatele luate în rezoluţia, ce s'a prezentat precinstitei adunări, sunt luate toate acele garanţii, cari sunt suficiente pentru democratizarea României.

Noi am trăit într'una cu tovarăşii noştri unguri. Şi mai mult: ei ne-au dat mâna de ajutor, de ne-am organizat, ba ce e şi mai mult: ei au căutat să ne sprijinească, ca şi noi să ne putem validita în Internaţională.

Dar astăzi a sosit momentul, când declarăm, că suntem solidari cu ei ca clasă, nu le suntem duşmani, dar vrem să fim o *floare singură în buchetul Internaţionalei*. (Aşa-i, aplauze).

In Ardeal, în Ţara ungurească şi în Bănat, e adevărat că nu sunt numai muncitori români, ci e fapt, că proletariatul din aceste ţinuturi este în majoritate de altă naţionalitate; dar pentru noi, socialiştii români, aceasta nu poate fi un motiv, ca să nu aderăm la unire, pentrucă noi muncitorii români ne simţim una cu întreg neamul românesc. (Trăiască).

Ne mai cerând nime să ia cuvânt la obiectul dela ordinea zilei, preşedintele Gh. Pop de Băseşti încheie discuţia şi pune întrebarea, că adunarea naţională doreşte oare ca rezoluţiunea propusă de d-l Vasile Goldiş să fie supusă votării punct de punct, ori că voeşte a fi acea rezoluţiune supusă cu bloc aprecierii adunărei (voci unanime: cerem să fie în întregimea ei supusă aprecierii).

Preşedintele Gh. Pop de Băseşti se ridică din scaunul prezidial şi pune întrebarea: Primeşte onorata adunare rezoluţiunea propusă de d-l Goldiş în întregimea ei?

Adunarea erumpe în aprobări unanime: Primim. Trăiască Regele nostru Ferdinand I., Trăiască Regina Maria, Trăiască dinastia română! Vrem o singură Românie a tuturor Românilor!

După minute, în şirul cărora însufleţirea tuturor se manifestă în aclamări frenetice, preşedintele Gheorghe Pop de Băseşti enunţă că: adunarea naţională a poporului român din Transilvania, Bănat şi părţile ungurene a primit rezoloţiunea prezentată prin Vasile Goldiş în întregimea ei şi astfel Unirea acestor provincii româneşti cu ţara-mumă si cu celelalte provincii surori deja alipite este pentru toate veacurile decisă.

Adunarea erupe pe urma acestei enunciaţii prezidiale din nou în ovaţiuni la adresa părechei regale româneşti.

Preşedintele acordă apoi cuvântul d-lui **Alesandru Vaida-Voevod,** care arată că până la înfăptuirea tehnică a Unirei, ce chiar şi amăsurat rezoluţiunei primite numai dela prima Constituantă a României-mari încolo se poate înfăptui, aceste provincii au lipsă de un organ propriu al lor, care să conducă, sub controlul unei reprezentaţii a poporului, agendele administrative şi judiciare. Propune ca marele Sfat Naţional contemplat prin punctul IX al rezoluţiei primite să constea din 250 membri, dintre cari 200 să aleagă aceasta mare adunare imediat, iar restul până la 250 să fie întregit prin cooptare de către însăşi acel Mare Sfat. Deasupra ii vor aparţine şi membrii episcopatului.

Preşedintele, după-ce a pus întrebarea, că primeşte adunarea aceasta propunere ori nu, pe urma aclamărilor unanime a delegaţilor din adunare, enunţă primirea în întregime a propunerii dlui Al. Vaida-Voevod.

In urma acestei enunciaţiuni Dl. Al. Vaida-Voevod dă cetirea listei acelora, pe cari îi propune a fi aleşi de Adunarea Naţională în Marele Sfat.

In temeiul aprobării unanime a listei propusă,

preş. George Pop de Băseşti declară pe cei cuprinşi în lista cetită şi alăturată acestui proces verbal de membri aleşi în Marele Sfat Naţional al Transilvaniei, Banatului, Crişanei Sătmarului şi Maramurăşului, cu dreptul acordat acestei corporaţiuni provizorie d-a emite din sânul său un guvern provizoric al acestor ţinuturi şi de a se întregi pe sine, prin cooptări, până la numărul de 250 membri.

Episcopul *Dr. Demetriu Radu al Orăzii-mari,* propune ca Adunarea Naţională să exprime mulţumita sa iubitului său preşedinte (Ovaţii: Trăiască Badea George), vechiului comitet naţional, cum şi organului de executivă, înjghebat în Arad sub numirea de Mare Sfat Naţional Român, pentru munca desfăşurată cu atâta dragoste ş însufleţire pentru realizarea visului de veacuri al nostru. Se primeşte unanim.

Episcopul *Ioan I. Papp al Aradului* aseamănă ziua de azi, cu ziua de 15 Maiu 1848. Sub influenţa acestei amintiri întreaga adunare intonează imnul naţional „Deşteaptă-te Române“!

Preşepintele Gh. Pop de Băseşti suspendă şedinţa pentru a putea fi aduse hotărîrile luate la ştirea sutelor de mii de Români, cari aşteaptă pe câmpul lui Horia vestirea lor.

Preşedintele şi delegaţii părăsesc sala pentru a ieşi între mulţimea poporului.

Dintre vorbirile rostite poporului de pe mai multe tribune, ce erau ridicate pe câmpul lui Horia de lângă cetatea Alba-Iulii, remarcăm la acest proces verbal cea pronunţată în faţa prezidiului de Episcopul *Miron E. Cristea al Caransebeşului*:

„Sunt aproape două mii de ani, de când împăratul Traian a sădit, a altoit nobila viţă romană în tulpina vânjosă a rezistentului neam dacic, dând astfel naştere poporului nostru noman.

Ca o sentinelă neadormită şi credincioasă a organizaţiei şi a civilizaţiunii române, a răspândit acest popor lumina culturii latine, prefăcând aceste plaiuri şi ţinuturi — pe autunci încă sălbatice — în „Dacia felix“.

Dar năvălirea Hunilor şi a numeroaselor horde barbare — câte s'au strecurat pe-aceia în curs de veacuri — nu numai că ne-au stingherit în munca şi opera noastră, ci ne-au înfrânt pentru multa vreme, şi, ceeace a fost mai râu pentru noi, ne-au divizat, ne-au împărţit.

Astfel cu timpul am ajuns uşor unii în jugul Maghiarilor, dedaţi dela fire — ca şi ceilalţi Turani — a trăi din sudoarea altora; — alţii au ajuns în robia Turcilor, mai târziu a Germanilor şi a ţarismului rusesc. Mai lungă a fost robia noastră, a Românilor din Banat, Ungaria şi Transilvania, care a durat o mie de ani.

V-aş amărâ prea tare sufletele şi aş prea întuneca seninătatea acestui frumos praznic naţional, dacă v'aş înfăţişa icoana amănunţită a lungilor noastre suferinţe din cursul acestor 10 veacuri.

Amântesc numai:

Cum am zăcut veacuri întregi în cea mai neagră iobagie;

cum am fost proscrişi de legile nu numai aspre, ci draconice ungureşti;

cum în atâtea rânduri ne-am pierdut pe toţi conducătorii;

cum ni-au sfăşiat chiar credinţa strămoşească;

cum au rupt legăturile canonice şi fireşti ale bisericii noastre cu biserica mamă a fraţilor de dincolo;

cum ne-au bătut păstorii, ca să se risipească mai uşor turma;

cum au hrănit cu scump sângele nostru toate lipitorile lăpădăturilor străine.

Dar cu toate acestea — precum după vorba lui Alexandri „Ceahlăul sub fortună nu cade muşuroi“ — aşa şi puterile neamului românesc n'au putut fi zdrobite pentru totdeauna. Din contră! Mulţumită puternicei însuşiri a poporului de-a se spori văzând cu ochii, s'au împlinit faţă de noi cuvântul poetului:

„Barbarii vin, barbarii trec; Românul îi petrece,
„Şi — unde unul a căzut — răsar în locu-i zece.

Astfel codrul neamului a odrăslit mereu, subliniind nu numai golurile marilor jertfe, ci am fost chiar în stare să dăm lumii — pe lângă multe altele — şi eroi, ca pe Ioan Corvinul, carele — ca şi Ştefan cel mare — a frânt puterea semilunei păgâne; pe Matei Corvinul, carele a fost cel mai mare rege al Ungariei.

Dar cu cât începeau să iasă mai bine la iveală strălucitele noastre însuşiri strămoşeşti — cu atâta se sileau mai tare turanicii nostri tirani a ne asupri şi strâmtora.

Orbiţi de gogoriţa „ideii de stat naţional maghiar“ nu s'au ruşinat a născoci cele mai drăceşti căi şi mijloace cu scopul hotărit de-a ne desfiinţa şi maghiariza. Deoparte Habsburgii haini şi meşteri întru à sămăna intrigi şi discordie între popoarele fostei monarhii, ca astfel să le poată domina şi să se poată susţine; de altă parte barbarii de Germani au aflat în finii lor Maghiari pe cei mai tipici ucenici ai imoralei lor devize: „Macht geht vor Recht“. Contele negru Iuliu Andrassy, pe care intenţionează republica maghiară al trimite ca delegat la tratativele de pace, a declarat în camera ungară: ,,Cauza naţionalităţilor din Ungaria este chestie de putere şi nu de drept“.

Mai ales ceea-ce au făcut cu noi în anii din urmă, trece toate marginile. Strigau la cer răzbunare nedreptăţile, cari trebuia să le suferim. Ne durea mai ales încătuşarea sufletului nostru românesc şi răpirea şcoalelor, căci n'am uitat nici pe o clipă admoniţia dela 1848 a marelui Bărnuţ: „Şi cu cât vor învăţa mai mulţi Români la şcoale străine, cu atât va pierde naţiunea mai mulţi fii.“ Fiecare fiu înstrăinat era o bucată ruptă cu dureri din trupul nostru.

In faţa asupririlor şi a nedreptăţilor, pe cari nu le puteam opri, ne-am retras resignaţi la vetrele familiilor şi la altarele bisericuţelor noastre; şi acolo am străjuit cu neadormită grijă şi am salvat scumpele comori ale sufletului: legea, limba, datinile strămoşeşti şi toată moştenirea fiinţei noastre etnice de români.

Dar asupririle acestea — deşi ne-au împestriţat cu străini pământul strămoşesc prin colonizări, deşi cu toată forţa mijloacelor de guvernament ne-au înstrăinat oraşele, ne-au ţinut în neştiinţă, împiedecând aproape orice progres; — totuşi nu ne-au putut istovi, ci ne-au făcut mai rezistenţi, ne-au întărit, ne-au închegat. Iară ţara fraţilor din regatul liber a devenit pentru noi steaua strălucitoare a nădejdilor noastre de mai bine.

Prinzând curaj, am ințețit tot mai mult lupta noastră politică, pornită în contra opresorilor noștri, cristalizând tot mai clar ținta aspirațiunilor noastre naționale.

La anul 1866 scrie Papiu Ilarian unui deputat român din parlamentul ungar: „Românii să pretindă curat și simplu, ca să fie națiune politică egală.... Numai înainte cu curaj și cauza voastră va ajunge la cunoștința Europei — și atunci ați câștigat totul."

Bărbăteștile lupte politice ale episcopilor și fruntașilor noștri conducători, pecetluite cu însemnate jertfe de mucenici naționali, formează pagini strălucite ale trecutului nostru întreg.

Ele au convins pe marile popoare, cari conduc destinele lumii, despre sfințenia cauzei noastre și despre îndreptățirea aspirațiunilor noastre spre libertate.

Și când tiranii noștri seculari au intrat și'n sfintele noastre biserici și au pângărit altarele lor, pe cât de sfinte pe atât și de românești, frații noștri liberi n'au mai putut suferi umilirea noastră. Atunci marele fiu al marelui său părinte Ioan Brătianu — în casa căruia s'au cultivat cu sfințenie cultul desrobirei noastre, cu aprobarea plină de însuflețire a tuturor factorilor competenți, urmați de toată țara — a sfătuit din poziția sa plină de răspundere pe Vodă, să scoată sabia și să înceapă lupta alăturea de acele popoare, pe-a căror steag este scris: „Infrângerea tiraniei, biruința dreptății și eliberarea popoarelor asuprite."

Ajutorul Celui-de-sus a fost cu ele și cu noi; căci adevăr cuprind cuvintele însuflețitului Nicolae Bălcescu: „Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popoare; și cine se luptă pentru libertate, se luptă pentru Dumnezeu."

După 52 luni de uriașe jertfe și de mult sânge românesc vărsat în lupte crâncene, a biruit sfânta și mântuitoarea poruncă din solia puternicului Wilson: Tot poporul trebuie să aibă libertatea a fi stăpân pe sine și a-și croi însuși viitorul și soartea."

Ca să ne folosim și noi Românii din Bănat, Ungaria și Transilvania de dreptul cuprins în acest evanghelic principiu, am venit la această istorică și măreață Adunare Națională în străvechia Alba-Iulie, de care ne leagă amintirea celor mai crude chinuri și suferințe, dară și cea mai sfântă nădejde.

Deși au trecut veacuri de atunci, totuș și acum aud, cum geme de adânc din fundul temniței regele munților Iancu, aud mai ales suspinele și sfâșiitoarele urlete de durere ale mucenicilor Horia și Cloșca, cari aici, pe locul unde stăm acum, au fost trași pe roată.

Sub impresia acestor amintiri amare, sub impresia proaspetelor noastre suferințe din anii războiului . . . care Român mai poate dori, să mai trăim în acelaș Stat cu Maghiarii? Cine-ar dori aceasta, nu poate fi Român.

Dar, chiar de s'ar fi șters din sufletul nostru orice amintire a muceniciei noastre de veacuri, și încă nu ne puteam gândi astăzi la altceva, decât la aceea, ce-au hotărît și făcut frații din Basarabia și Bucovina, adecă la Unirea cu scumpa noastră Românie, alipindu-i întreg pământul strămoșesc.

Aceasta a trebuit să fie singura noastră tendință firească; doară idealul suprem al fiecărui popor, ce locuiește pe un teritor compact, trebue să fie unitatea sa națională și politică. Am fi niște ignoranți, vrednici de disprețul și râsul lumii, dacă în situația de azi am avea o altă dorință.

Numai din unirea tuturor Românilor de pretutindenea vor putea răsări astfel de producte și manifestațiuni ale geniului nostru național, cari prin însușirile lor specifice românești să contribue la progresul omenirei.

Deci — oricât ar fi de tare gardul Carpaților, care până acuma ne-a despărțit de frații noștri — totuși azi și aici — în atmosfera tradițiilor lui Mihai Vodă Viteazul — nu pot decât să esclam împreună cu poetul Rădulescu Niger:

„Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare,
„de care timpul râde;
„Căci el pătrunde 'n taina ursitei viitoare,
„când ele s'or deschide!

Ciasul deschiderei a sosit.

Nu putem şi nici n'avem lipsă să retezăm Carpaţii căci ei sunt şi trebue să rămână şi în viitor inima Românismulni; dar tot natul român de pretutindenea trebue să simţească cum astăzi prin glasul nostru unanim am deschis larg şi pentru totdeauna porţile Carpaţilor, ca să poată pulsa prin arteriile lor cea mai caldă viaţă românească şi ca prin această să ni se înfăptuiască:

„acel vis neîmplinit, copil al suferinţii,
„Cu a cărui dor au adormit şi moşii şi părinţii.

Am ferma convingere că precum noi, cei adunaţi la Alba-Iulia am hotărât azi cu glas unanim unirea cu România, aşa şi glasul întregii naţiuni se va concentra azi asupra singurei dorinţe, pe care o pot esprima în 3 cuvinte:

„Pân' la Tisa!"

După aceste cuvinte poftesc pe *Preasfinţitul episcop Dr. Iuliu Hossu* dela Gherla să cetească hotărîrea adusă în această privinţă.

După informarea publicului biroul marei Adunări Naţionale şi o parte din delegaţi s-a reîntors în sală, unde preşedintele Gh. Pop de Băseşti după-ce a mulţumit pentru încrederea onorantă, pusă în persoana d-sale şi în soţii săi din prezidiu, anunţă că Mare Sfat Naţional şi din aceasta Adunare naţională este invitat la şedinţa de constituire pe mâine, Luni, 2 Decemvrie 1918 orele 9 în sala Tribunalului Alba-Iulia.

După acestea prezidiul declară Adunarea Naţională de încheiată.

p. Preşedinte:
(ss) Dr. T. Mihali
vpreş.

Notar:
(ss) Silviu Dragomir

Verificători:
(ss) Iuliu Maniu
(ss) Ioan Suciu

Convocatorul care îl lansase Marele Sfat Național Român din Arad:

CONVOCARE

Istoria ne cheamă la fapte. Mersul irezistibil al civilizațiunii omenești a scos și neamul nostru românesc din întunericul robiei la lumina cunoștinței de sine. Ne-am trezit din somnul de moarte și vrem și trăim alături de celelalte națiuni ale lumei, liberi și independenți. In numele dreptății eterne și a principiului liberei dispozițiuni a națiunilor, principiu consacrat acum prin evoluțiunea istoriei, națiunea română din Ungaria și Transilvania vrea să-și hotărască însaș soarta sa de-acum înainte. Toate neamurile din preajma noastră și-au determinat viitorul prin rezoluțiuni în conformitate cu sufletul lor național. E rândul nostru acum. Națiunea română din Ungaria și Transilvania are să-și spună cuvântul său hotărîlor asupra sorții sale și acest cuvânt va fi respectat de lumea întreagă, el este chiar așteptat, pentruca la gurile Dunării și pe drumul larg, unde comunica pulsul vieții economice între Apus și Răsărit, să se poată înfăptui ordinea și neamurile prejmuitoare să li-se procure tigna trebuitoare la munca binecuvântată spre desăvârșirea umană.

In scopul acesta convocăm

Adunarea Națională

a națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba-Iulia, cetatea istorică a neamului nostru, pe ziua de Dumineca în 18 Noemvrie v. (1 Decemvrie st. n.) a. c. la orele 10 a. m.

La adunare vor lua parte: 1. Episcopii români din Ungaria și Transilvania, — 2. toți protopopii în funcțiune ai celor două confesiuni românești, — 3. câte un exmis al fiecărui Consistor și Capitlu, — 4. câte 2 exmiși ai societăților culturale (Asociațiune, Fondul de teatru, Asociațiunea Arădană, etc.) — 5. câte 2 exmise din partea fiecărei reuniuni femeești, — 6. dela fiecare școală medie (gimnasiu, școală reală), apoi dela fiecare institut teologic, pedagogic și școală civilă câte 1 reprezentant al colegiului profesoral, — 7. câte doi delegați dela fiecare reuniune învățătorească, — 8. garda națională va fi reprezentată prin câte 1 ofițer și 1 soldat din fiecare secțiune comitatensă, — 9. câte 2 delegați dela fiecare reuniune de meseriași, — 10. delegații partidului social-democrat român, ca reprezentantanți ai muncitorimei organizate, — 11. Tinerimea universitară prin câte 2 exmiși ai săi și în fine — 12. Fiecare cerc electoral, în care locuesc români, va trimite câte 5 reprezentanți (delegați).

Suntem convinși, că afară de cei, cari vor reprezenta în chipul arătat mai sus toate păturile sociale ale națiunii noastre la aceasta istorică adunare, unde se va hotărî soartea neamului nostru poate pentru vecie, se va prezenta însuși poporul românesc în număr vrednic de cauza mare și sfântă. Se vor lua îngrijiri, ca toți cei veniți să fie adăpostiți și să fie părtași în consacrarea celor ce se vor hotărî.

Biroul Consiliului Național a făcut toate pregătirile de lipsă pentru reușita adunării, iar frații Români de pretutindeni sunt rugați să dea și ei tot ajutorul.

Înainte de începerea adunării se vor face rugăciuni în cele două biserici din Alba-Iulia, cea ortodoxă răsăriteană și cea greco-catolică.

Toate informațiunile mai departe se dau din partea biuroului Consiliului Central Național Român din Arad.

Fii tare neam românesc în credința ta, căci iată se apropie ceasul mântuirii tale.

Amin și Doamne ajută!

Arad, 7/20 Noemvrie 1918.

Marele Sfat al Națiunii Române din Ungaria și Transilvania.

Dr. Gheorghe Crișan,
secretar.

Dr. Ștefan C. Pop,
prezident.

Membrii Marelui Sfat Național Român,

aleși în adunarea dela Alba-Iulia la 1 Decemvrie 1918.

Membri Episcopatului:

Ioan I. Papp, episcopul Aradului,
Dr. Demetriu Radu, apiscop, Oradea-mare.
Dr. Miron E. Cristea, episcop, Caransebeș.
Valeriu Frențiu, episcop, Lugoj.
Dr. Iuliu Hossu, episcop, Gherla.
Dr. Vasile Suciu, prep.-vicar-arhiepisc., Blaj.
Romul R. Ciorogariu, vicar, Oradea-Mare.
Romul Marchiș, vicar, Carei-Mari.

Membri aleși:

Dr. Iuliu Maniu, advocat, Blaj.
Dr. Ioan Pop, advocat, Alba-Iulia.
Dr. Laurențiu Pop, advocat, Abrud.
Dr. Dănilă Sabo, advocat, Blaj.
Dr. Izidor Marcu, canonic, Blaj.
Dr. Alexandru Nicolescu, canonic, Blaj.
Ioan Teculescu, protopop, Alba-Iulia.
Dr. Ioan Marciac, advocat, Alba-Iulia.
Dr. Emil Pop, advocat, Uioara.
Dr. Zaharie Muntean, advocat, Alba-Iulia.
Dr. Ionel Pop, advocat, Blaj.
Dr. Alexandru Fodor, medic, Alba-Iulia.
Dr. Alexandru Borza, advocat, Abrud.
Dr. Gravril Precup, profesor, Blaj.
Vasile Goldiș, secretar consistorial, Arad.
Dr. Ștefan C. Pop, advocat, Arad.
Dr. Ioan Suciu, advocat, Ineu.
Dr. Cornel Iancu, advocat, Arad.
Dr. Iustin Marșieu, advocat, Arad.
Dr. George Popoviciu, advocat, Chișineu.
Sava Raicu, director de bancă, Arad.
Iuliu Grofșorean, învățător, Galșa.
Dr. Vasile Avramescu, advocat, Maria-Radna.
Dr. Romul Veliciu, advocat, Arad.
Dr. Emil Monția, advocat, Șiria.
Dr. Sever Miclea, advocat, Arad.
Dr. Aurel Gozda, advocat, Buteni.
Dr. George Crișan, advocat, Arad.
Dr. Mihaiu Mărcuș, advocat, Giula.
Dr. Aurel Lazar, advocat, Oradea-Mare.
Dr. Ioan Ciordaș, advocat, Beiuș.
Dr. Iuliu Chiș, advocat, Marghita.
Dr. Andreiu Ilea, advocat, Tinca.
Petru E. Pap, protopop, Beiuș.
Dr. Coriolan Pap, dir. de bancă, Oradea-mare.
Victor Pap, protopop, Holod.
Dr. Vasile Chirvai, profesor, Oradea-mare.
Dr. Vasile Saftu, protopop, Brașov.
Dr. Tiberiu Brediceanu, dir. de bancă, Brașov.
Petru Popoviciu, proprietar, Brașov.
Pompiliu Dan, înv. director, Zârnești.
Axente Banciu, profesor, Brașov.
Dr. Voicu Nițescu, advocat, Brașov.
Dr. Iosif Blaga, dir. gimnazial, Brașov.
Mihaiu Popoviciu, proprietar, Brașov.
Dr. Valeriu Braniște, publicist, Lugoj.
Dr. Caius Brediceanu, advocat, Lugoj.
Antoniu Mocioni, mare proprietar, Bulci.
Ionel Mocioni, mare proprietar, Căpălnaș.
Dr. George Dobrin, advocat, Lugoj.
Andreiu Ghidiu, protopop, Caransebeș.
Dr. Petru Barbu, profesor, Caransebeș.
Dr. Alexandru Coca, advocat, Sasca.
Dr. Petru Cornean, advocat, Oravița.
Dr. Aurel Vălean, advocat, Lugoj.
Dr. Mihau Gropșian, advocat, Oravița.
Dr. Ioan Nedelcu, advocat, Oraviță.
Dr. Alexandru Morariu, advocat, Caransebeș.
Dr. Avram Imbroane, diacon, Lugoj.
Uroș Pătean, econom, Nădlac.
Dr. Gavril Tripon, advocat, Bistrița.
Dr. Vasile Pahone, advocat, Bistrița.
Dr. Victor Onișor, advocat, Bistrița.
Dr. Laurențiu Oanea, advocat, Năsăud.
Dr. Alexandru Haliță, advocat, Năsăud.
Dr. Augustin Tătar, protopop, Ditrău.
Dr. Petru Musca, medic, Ciuc.
Dr. Eugen Bran, advocat, Lechința.
Dr. Emil Hațiegan, judecător, Cluj.
Dr. Valentin Poruțiu, advocat, Cluj.
Dr. Ilie Dăianu, protopop, Cluj.
Ioan Pop, protopop, Morlaca.
Dr. Sever Dan, advocat, Mociu.
Dr. Andreiu Pop, advocat, Huiedin.
Vasile Coste, învățător în penz. Cluj.
Nicolae Borzea, protopop, Făgăraș.
Dr. Nicolae Șerban, advocat, Făgăraș.
Dr. Ariton Pralea, advocat, Șercaia.
Dr. Octavian Vasu, advocat, Făgăraș.
Valer Comșa, preot, Copăcel.
Dr. Ioan Mihu, mare proprietar, Vinerea.
Dr. Aurel Vlad, advocat, Orăștie.
Dr. Petru Groza, advocat, Deva.
Francisc Hossu-Longhin, advocat, Deva.
Vasile Demian, protopop, Brad.
Dr. Iustin Pop, advocat, Deva.
Dr. Ștefan Rozvan, advocat, Ilia.
Dr. Silviu Dragomir, profesor, Sibiu.
Dr. Victor Bontescu, advocat, Hațeg.
Ioan Moța, paroh, Orăștie.
Vasile C. Osvadă, dir. de bancă, Hunedoara.
Leo Man, egumen, Prislop.
Dr. Vasile Chindriș, advocat, Sighet.
Ioan Doroș, protopop, Satu-Slatina.
Dr. Salvator Jurca, advocat, Sighet.
Simeon Balea, preot, Săpânța.
Dr. Vasile Filipciuc, cand. de adv., Petrova.
Ionel Comșia, mare comerciant, Săliște.
Dr. Ioan Harșia, advocat, Reghin.
Dr. Iosif Popescu, advocat, Reghin.
Vasile Suciu, învățător, Archita.
Ioan Vătășan, preot, Archita.
Nicolae Barbul, proprietar, Mocira.
Dr. Ioan Erdelyi, advocat, Budapesta.
Zenovie Păclișan, profesor, Blaj.
Dr. Teofil Dragoș, advocat, Baia-Mare.
Constantin Lucaciu, preot, Dorolț.
Dr. Aurel Nilvan, advocat, Șomcuta-Mare.
Dr. Ilie Carol Barbul, advocat, Sătmar.
George Pop de Băsești, propietar, Băsești.
Dr. Coriolan Steer, advocat, Tășnad.
Dr. Cassiu Maniu, advocat, Șimleu.
Iuliu Coroian, advocat, Șimleu.
Dr. Alexandru Aciu, dir. de bancă, Șimleu.
Dr. Victor Deleu, advocat, Șimleu.
Traian Trufaș, preot, Zelau.
Dr. Augustin Pintea, advocat, Crasna.
Dr. Teodor Mihali, advocat, Dej.
Dr. Liviu Mișca, advocat, Dej.
Dr. Iosif Boca, advocat, Dej.
Dr. Octavian Domide, canonic, Gherla.
Dr. Alexandru Vaida-Voevod, propr., Olpret.
Dr. Pavel Roșca, profesor, Sibiu.
Gheorghe Pop, publicist, Sibiu.

Dr. Ioan Mezei, advocat, Dej.
Andreiu Bârsan, preşed. Asociaţiunii, Sibiu.
Octavian Goga, pub'icist, Sibiu.
Nicolae Ivan, protopop, asesor consist., Sibiu.
Dr. Nicolae Comşa, medic, Sălişte.
Dr. Ioan Lupaş, protopop, Sălişte.
Ioan Lăpedatu, direct. de bancă, Sibiu.
Dr. Nicolae Bălan, profesor, Sibiu.
Dr. Ioan Broşu, profesor, Sibiu.
Dr. Onisifor Ghibu, ref. şcol. consistoral, Sibiu.
Dr. Ioan Mateiu, ref. şcol. cons., Sibiu.
Octavian Tăslăuanu, publicist, Sibiu.
Dr. Constantin Bucşanu, advocat, Sibiu.
Victor Tordăşianu, esactor arhid., Sibiu.
Dr. Simion Cheţan, advocat, Agnita.
Dr. Toma Cornea, advocat, Sighişoara.
Aurel Păcală, locot-colonel, Şulumberg.
George Repede, judecător, Cohalm.
Ioan Iosif, profesor, Cohalm.
Dr. Romul Boila, advocat, Diciosânmărtin.
Dr. Ilarie Holom, advocat, Ibaşfalău.
Emanuil Ungurean, advocat, Timişoara.
Avram Corcea, preot, Cuşteiu.
Dr. Aurel Novac, advocat, Biserica-Albă.
Dr. Aurel Cosma, advocat, Timişoara.
Dr. Tit Mălaiu, advocat, Biserica-Albă.
Dr. Victor Mircea, advocat, Ghilad.
Dr. Lucian Gheorghevici, advocat, Timişoara.
Dr. Aurel Crişan, advocat, Aradul-nou.
Dr. Constantin Missici, advocat, Lipova.
Dr. Alexandru Marta, jude de tablă, Seghedin.
Dr. Ioan Roşu, preot, Ghilad.
Dr. Nestor Oprean, adv., Sânmiclăuşul-Mare.
Dr. George Miclea, advocat, Alibunar.
Dr. Alexandru Birăescu, advocat, Panciova.
Ioanichie Neagoe, preot, Petrovaselo.
Emil Cormoş Alexandrescu, prop. M.-Oşorheiu.
Dr. Vasile Cerghizan, preot, Cooc.
Dr. Valer Moldovan, advocat, Turda.
Dr. Zosim Chirtop, advocat, Câmpeni.
Dr. Ioan Oltean, advocat, Murăş-Ludoş.
Dr. George Popescu, advocat, Câmpeni.
Dr. Remus Furdui, advocat, Abrud.
Dr. George Pătăcean, advocat, Turda.
Dr. Ioan Boeriu, advocat, Turda.
Nicolae Cristea, Sita-Buzău.
Ioan Modroiu, preot, Vama-Buzău.
Xenofon Comşa, Marcoş.
George Negoiescu, preot, Vama-Buzău.
David Păcurar, Aita-Mare.
Dr. Ioan Doboşi, advocat, Halmi.
Dr. Sever Pop de Băseşti, advocat, Halmi.
Vasilie Ardelean, preot, Veteş.
Ioan Montani, publicist, Sibiu.
Victor Stanciu, profesor, Arad.
Vasile Stoica, profesor, Sibiu.
Leo Bohăţiel, inginer, Sibiu.
Ioan Iosif Schiopul, publicist Sibiu.
Dr. Iuliu Mezei, dir. de fabrică, Budapesta.
Romul Cândea, profesor, Sibiu.
Eugen Goga, publicist, Sibiu.
Iosif Ciser, miner, Petroşani.
Ioan Mihuţ, Cojocar, Budapesta.
Ioan Flueraş, caretaş, Sibiu.
Iosif Recean, croitor, Sibiu.
Bazil. Surdu, căldărar, Sibiu.
Petru Bernan, mecanic, Reşiţa.
Victor Brătfălean, tipograf, Braşov.
Traian Novac, tâmplar, Lugoj.
Iosif Jumanca, tipograf, Sibiu.
Dr. Eleonora Lemenyi-Rozvan, profes., Sibiu.
Toma Botîrlă, cismar, Ida-Clujului.
Achim Zamora, miner, Petroşani.
Ioan Ardelean, miner, Lupeni.
Toma Ciora, miner, Roşia.
Constantin Aflat, econom, Bocşa-Montană.
George Grădinar, tâmplar, Braşov.
Avram Borcuţa, econom, Şicula.

Cooptaţi din şedinţa ţinută la 30 Iulie 1919 în Sibiu a Marelui Sfat.

Ţărani:

George Filep, Sântău,
Ştefan Boroş, Săcele,
George Indre, Vezend,
Ion Irimie Dancăş, Răşinari,
Ioan Bucur, Turda,
Romul Taflan, Beclean,
Dimitrie Nica, Moroda,
Vasilie Leza, Ticvaniul-Mnre,
Ioan Stan Herţa, Sângătin,
Miai Vasiescu, Lipova, şi
Dănilă Vicaş, Tinca, Hususău.

Învăţători:

Iuliu Vuia, Caransebeş,
Ioan Vidu, Lugoş,
Teodor Mureşan, Blaja,
Macedon Linu, Năsăud,
Alexandru Pop, Gherla,
Traian Şuteu, Morlaca,
Ştefan Popovici, Braşov,
Candid Popa, Sibiu,
Teodor Bucurescu, Coloşul-Mare,
George Lipovan, Oraviţa,
Dumitru Lăpădat, Sălişte,
Pavel Dârlea, Boroşineu,
Dumitru Popovici, Arad.

Medici:

Dr. Pompiliu Nistor, Zărneşti,
Dr. Alexandru Pop, Bistriţa,
Dr. Iuliu Moldovan, Sibiu.

Ingineri:

Stan Vidrighin, Timişoara,
Eugen Muntean, Sibiu,
Aurel Stoica, Alba-Iulia,

Diverşi:

P. S. Sa Iacob Popa, vicar foraneu, Făgăraş,
Petru Poruţ, Sibiu,
Parteniu Cosma, director Sibiu,
Ioan Vulcu, comerciant Orăştie,
Dumitru Comşa, profesor Sibiu,
Ilie Câmpean, protopop, Ciugeu-Sân-Miclăuş,
Cornel Bornean, secretar consistorial Caransebeş,
Constantin Pavel, profesor, Beiuş,
Alexandru Ciura, profesor Blaj,

Publicişti:

Ioan Agârbiceanu, Sibiu,
Ioan U. Soricu, Sibiu,

Artistul:

Zaharie Bârsan, Braşov,

Social-democraţi români:

Pavel Buciuman, miner Petroşeni,
Tiron Albani, secretar Sibiu,
Emil Isac, publicist Cluj,
Valer Roman, Sibiu,
Teodor Moga, Sibiu.

Proces-verbal

al ședinței Marelui Sfat Național ales de Adunarea Națională în ziua de 1 Decemvrie 1918 în Alba-Iulia, ședință ținută în sala Tribunalului din Alba-Iulia la 2 Decemvrie 1918, începând dela orele 10.

Aclamat de membrii prezenți cu unanimitate ca președinte ad hoc, Gh. Pop de Băsești ocupa locul presidial și încrede cu agendele notariale provizoric pe Dr. Silviu Dragomir și Dr. Gheorghe Crișan.

Dr. Iuliu Maniu cere cuvânt și propune a se esmite din sânul Marelui Sfat o comisiune de candidare a membrilor, pe cari Marele Sfat să-i delege la prezidiul și notariatul său, cum și acelor pe cari îi alege în guvernul provizoric al acestei provincii alipite, drept comitet executiv al său, sub numire potrivită. Propune în acea comisiune de candidare pe: P. S, S. Episcopii Dr. Miron E. Cristea și Iuliu Hossu, d-nii Dr. I. Suciu, Dr. A. Lazar, Ioan Flueraș,

Se primește.

Președintele suspendă ședința marelui Sfat.

Comisiunea de candidare se retrage.

După ce comisiunea apare iarăș în sala de ședință. președintele Gh. Pop de Băsești redeschide ședința și dă cuvântul președintelui și totodată raportorului comisiunei P. S. S. Episcopul Dr. Miron E. Cristea.

Episcopul Dr. Miron E. Cristea ca raportor propune în numele comisiunei:

alegerea de președinte al Marelui Sfat Național a domnului Gheorghe Pop de Băsești;

de vicepreședinîi a domnilor Episcop Dr. Miron E. Cristea și Iuliu Hossu și a domnilor Dr. Teodor Mihali și Andrei Bârseanu.

De notari ai Marelui Sfat a dnilor: Dr. Silviu Dragomir, Dr. Caius Brediceanu, Dr. Mihaiu Popoviciu, Dr. Gh. Crișan, Ghiță Pop și Traian Novac.

Se primește unanim.

In ce privește comitetul executiv, care va avea a funcționa ca guvern provizoric al acestor provincii, comisiunea este de părerea a fi numit „Consiliu Dirigent", constând din 15 membri.

Se primește.

Pentru acest Consiliu Dirigent comisiunea candidează:

de președinte pe *Dr. Iuliu Maniu.*

(Ovații îndelungate).

De membrii pe domnii:

Dr. Vasile Lucaciu,
Vasile Goldiș,
Dr. Alex. Vaida-Voevod,
Dr. Ștefan C. Pop,
Dr. Ioan Suciu,
Dr. Aurel Vlad,
Octavian Goga,
Dr. Aurel Lazar,
Dr. Emil Hațieganu,
Valeriu Branișce,
Dr. Victor Bontescu,
Dr. Romul Boila,
Ioan Flueraș și
Iosif Jumanca.

(Aprobări unanime).

Preşedintele declară pe cei propuşi de comisie drept aleşi ca preşedinte, vicepreşedinţi şi notari şi ca membri ai Consiliului Dirigent.

Dr. Iuliu Maniu cere cuvânt pentru a mulţumi Marelui Sfat atât în numele său, cât şi a colegilor săi aleşi în Consiliul Dirigent pentru încrederea acordată. Desvoaltă ce sarcini grele îi revin acestui Consiliu Dirigent şi cere sprijinul binevoitor al întregei naţiuni româneşti de pe extinsul acestor provincii.

Propune ca rezoluţia de eri a Adunării Naţionale, cum şi alegerile de azi efectuate de Marele Sfat să fie aduse fără întârziere la cunoştinţa Maiestăţii Sale Regelui Ferdinand I-ul şi la cea a guvernului central şi a Corpurilor Legiuitoare române.

Propunerea este primită cu unanimă însufleţire. D-l Dr. Silviu Dragomir propune să se trimită M. S. Regelui următoarea telegramă:

Către Maiestatea Sa Regele Ferdinand I.

Adunarea Naţională a Românilor din Ardeal, Banat şi Ţara Ungurească, ţinută în Alba-Iulia, glorioasa cetate a lui Mihaiu Viteazul, a decretat într'un elan de etuziasm fără margini, cu unanimitate, unirea teritoriilor sale cu regatul României.

Vestindu-Vă hotărârea aceasta care încoronează aspiraţiile de veacuri ale neamului românesc, rugăm pe Maiestatea Voastră, primiţi omagiile, ce venim a Vi le exprima cu profundă supunere.

Trăiască M. S. Ferdinand, regele României.
Trăiască M. S. Regina Maria!
Trăiască Augusta Lor familie!
Trăiască România Mare!

preşedinte *Gheorghe Pop de Băseşti.*

In urmă preşedintele declară şedinţa de încheiată.

(ss) ***Gh. Pop de Băseşti*** — preş. (ss) ***Dr. Silviu Dragomir*** — notar.

Răspunsul M. M. L. L. Regele şi Regina:

Domnului Preşedinte al Adunării Naţionale Alba-Iulia!

Vestea îmbucurătoare ce î-mi aduceţi despre măreţul act al unirii cu Regatul român, săvârşit în vechia cetate a lui Mihai Viteazul, a umplut inima mea de nespusă bucurie şi am primit-o cu viuă emoţiune.

Munca deosebită depusă în cursul vremurilor de bărbaţi patriotici, purtători credincioşi ai idealului naţional, azi şi-a găsit răsplata bine meritată. Din lacrămile celor cari au plâns şi au suferit, cari au luptat fără preget, din sângele celor cari au muncit pentru înfăptuirea lui, lăsând ca moştenire sfântă credinţa lor nestrămutată, a răsărit sămânţa, a cărei roade azi le culegem ca un dar din cer.

Mulţumesc Atotputernicului, că mi-a îngăduit ca prin vitejia ostaşilor mei, să pot contribul la această măreaţă faptă şi că împreună cu poporul meu iubit să pot trăi aceste clipe înălţătoare.

Cum am fost părtaşul suferinţelor şi durerilor voastre, aşa iau din adâncul inimii parte la bucuria voastră, care este aceea a tururor Românilor şi unind glasul meu cu glasul vostru, zic plin de nădejde într'un viitor frumos: Trăiască România Mare una şi nedespărţită.

(ss) **FERDINAND**

Telegrama M. S. Regina Maria.

Domnule Preşedinte

Răsboiul sfârşit a fost răsboiul nostru sfânt pentru desrobirea Ardealului. Când au plecat ostaşii noştri, am fost şi i-am văzut. In ochii lor strălucia lumina entusiasmului. Am împărtăşit credinţa lor şi am fost părtaşa suferinţelor şi a zilelor grele, prin care toţi am trecut.

Pe mulţi i-am văzut căzând cu braţele întinse spre Alba-Iulia, cetatea implinirii visului nostru.

Mulţi, cei mai mulţi, erau tineri şi dorinţa lor cea mai înflăcărată era să-şi unească mânile cu fraţii de peste munţi.

Aceeaş credinţă trăia şi în inimile voastre. Când voluntarii Ardealului au venit şi au jurat să fie credincioşi tronului şi steagului României, în ochii lor strălucea aceeaş lumină şi când am văzut mânile lor ridicate spre cer şi auzind glasurile lor puternice, am înţeles că aceeaş hotărâre trăia în sufletele voastre: să vă uniţi cu noi şi să fim o singură ţară, o ţară mare.

Ziua măreaţă a împlinirii visului nostru a sosit şi este o zi de biruinţă, ziua când îmi împreun mânile şi aduc mulţumirile mele Domnului.

Binecuvintat fie ceasul în care trimit această vestire Ardealului. Aştept ziua cea mare, când voi veni la Voi să văd falnicii voştri munţi, izvoarele, câmpiile şi căminurile voastre.

Acuma atâţia sânt copiii mei, că mi-i inima plină de nerăbdare, să mi-i strâng la piept.

Domnule preşedinte

Strălucitoare este ziua zilelor, când după atâta suferinţă şi aşa de multe jertfe sântem pentru totdeauna cu toţii laolaltă, înfăptuind astfel visul de veacuri, visul de aur al Românilor.

(ss) MARIA

Telegrama M. S. Reginei Maria

cătră femeile române, prin d-l Al. Vaida-Voevod, Sibiu

Mulţumesc din inimă Româncelor din Transilvania, Banat şi Ungaria, fiice vrednice ale acelora, cari dealungul veacurilor au purtat o luptă hotărâtă şi plină de jertfe, a cărei biruinţă a fost văzută Duminecă la Alba-Iulia.

(ss) MARIA

Prețul Lei 25.